

Dorota Szmidt

Z doświadczeń szkolnego
organizatora rozwoju edukacji:
o wspomaganiu szkoły podstawowej
w zakresie kształtowania u uczniów
umiejętności uczenia się

Tekst: **Dorota Szmidt**

Nauczycielka, doradca metodyczny, autorka programów i materiałów szkoleniowych dla nauczycieli, współautorka publikacji w ramach współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji, wieloletnia redaktorka periodyku – biuletynu m.in. promującego przedsięwzięcia ośrodka doskonalenia, szkół, przedszkoli i nauczycieli, realizatorka projektów w zakresie systemu wspomagania placówek oświatowych.

Konsultacja merytoryczna:

Anna Płusa

Redakcja i korekta:

Anna Wawryszuk

Projekt okładki:

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład:

Anna Wawryszuk

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji

Creative Commons – Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00

www.ore.edu.pl

Spis treści

Wstęp	4
Początki zwykle bywają niełatwe... ..	4
Trudności można pokonać	5
Od kogo oczekiwać wsparcia?	6
Czas na przedsięwzięcia.....	6
Satysfakcjonujące zakończenie	7

Wstęp

Nabywanie umiejętności uczenia się rozumianej jako zdolność efektywnego zarządzania nauką zarówno indywidualnie, jak i w grupach to niewątpliwie istotne wyzwanie dla uczniów we współczesnej szkole. Również nauczyciele niejednokrotnie stają przed trudnym zadaniem ukierunkowania dzieci i młodzieży w trakcie procesu edukacyjnego, tak aby podejmowany przez nie wysiłek przynosił spodziewane efekty.

Zamierzeniem autorki niniejszego artykułu jest podzielenie się doświadczeniami wynikającymi z działań szkolnego organizatora rozwoju edukacji (SORE) skupionych na wspomaganiu szkoły podstawowej w zakresie **kształtowania u uczniów umiejętności uczenia się**. Cały proces wspomagania przebiegał według założeń projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Punktem wyjścia w programie były wytyczne Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty. Działanie 3.5. Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół.

Projekt realizował od sierpnia 2013 roku do lipca 2015 roku Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach¹. Najważniejszym celem tych systemowych działań było generowanie i organizowanie form doskonalenia nauczycieli, które miałyby ściśle odpowiadać ich oczekiwaniom wynikającym z potrzeb podnoszenia jakości pracy placówek oświatowych w poszczególnych obszarach. W grupie docelowej projektu znalazły się m.in. szkoły podstawowe powiatu polkowickiego wyrażające chęć wzięcia w nim udziału.

Początki zwykle bywają niełatwe...

W roku szkolnym 2013/2014 jako SORE podjęłam współpracę z dyrekcją oraz gronem pedagogicznym Szkoły Podstawowej nr 1 im. Jana Wyżykowskiego w Polkowicach. Zgodnie z procedurami kompleksowego wspomagania rozpoczęłam diagnozę potrzeb rozwojowych placówki od przeprowadzenia wywiadu z dyrektorem, w wyniku czego poznałam specyfikę pracy szkoły. Jeśli wziąć pod uwagę strukturę organizacyjną, w wyżej wskazanym okresie w szkole były dwa oddziały przedszkolne i dwadzieścia trzy oddziały klas I–VI. Baza placówki budziła podziw, uczniom stworzono imponujące warunki do zdobywania wiedzy i umiejętności, nauczycielom zaś umożliwiono korzystanie z wielu udogodnień w codziennej pracy.

Grono pedagogiczne liczyło pięćdziesiąt cztery osoby, a wśród nich znalazło się dwudziestu dziewięciu nauczycieli dyplomowanych, dwudziestu ośmiu miało kwalifikacje do nauczania więcej niż jednego przedmiotu, trzydziestu dwóch zaś mogło prowadzić zajęcia specjalistycz-

¹ Według prezentacji PowerPoint dla szkolnych organizatorów rozwoju edukacji, „Projekt: Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim”, oprac. Powiatowy Ośrodek Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doradztwa Metodycznego w Polkowicach, slajd 1.

ne. Dyrektor szkoły jako atuty kadry pedagogicznej wskazała: umiejętność współpracy w zespole, przejawianie kreatywności, dużą aktywność i profesjonalizm.

Kolejnym krokiem SORE było zapoznanie się z nauczycielami w trakcie posiedzenia rady pedagogicznej inaugurującego realizację projektu. Grono, jak zostałam poinformowana, odnosiło liczne sukcesy, co potwierdzał m.in. fakt, że placówka uzyskała certyfikaty „Szkoły Promującej Zdrowie”, „Bezpiecznej Szkoły”, „Szkoły z klasą 2.0”, „Szkoły Odkrywców Talentów”, „Szkoły z Pasją”, „Szkoły Sprawnych Dolnoślązaków”. Jako SORE miałam nadzieję, że tak aktywne grono pedagogiczne zaangażuje się w proces diagnozy potrzeb rozwojowych szkoły i natychmiast uda się utworzyć zespół zadaniowy, który reprezentowałby nauczycieli, jeśli chodzi o pracę nad sformułowaniem oczekiwań.

Po przedstawieniu założeń i spraw formalnych dotyczących przebiegu wspomagania kompleksowego placówki w ramach projektu „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” zaprosiłam wszystkich obecnych do bliższej współpracy, aby określić potrzeby rozwojowe szkoły. Okazało się, że dla niewielu osób działalność zespołu zadaniowego jest istotna. W trakcie spotkania niełatwo było pozyskać nauczycieli gotowych poświęcić dodatkowo czas, aby sformułować szczegółowe oczekiwania, np. wobec ekspertów mających prowadzić formy doskonalenia. Pomyślnie udało się nam wybrać jeden spośród dwudziestu czterech tematów ofert zaproponowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach realizacji projektu „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół”², czyli temat numer 4 – „Uczeń – aktywny uczestnik procesu uczenia się”³. Taki wybór okazał się zgodny z sugestią dyrektora, z analizy sprawozdania zewnętrznego i prowadzonych diagnoz wewnętrznych wynikało bowiem, że należy podjąć działania zmierzające do poprawy efektów nauczania. Wobec niewielkiego zainteresowania pracą w zespole zadaniowym kilkakrotnie prosiłam nauczycieli o deklarację podjęcia współpracy. W końcu żartobliwie formułowałam dalsze prośby, zapewniając o niezapomnianych wrażeniach w trakcie tworzenia rocznego planu wspomagania (RPW) i... poskutkowało. Na zakończenie spotkania zgłosiło się kilku nauczycieli gotowych pomóc mi w procesie kompleksowego wspomagania szkoły.

Trudności można pokonać

Pomyślnie doszło do dalszych działań mających na celu pogłębioną diagnozę i opracowanie harmonogramu realizacji RPW. Przeprowadziłam warsztaty diagnostyczno-rozwojowe z udziałem zespołu zadaniowego. W czasie zajęć zostały sformułowane m.in. cele główne i szczegółowe, zakładane wskaźniki oraz zadania i terminy w ramach harmonogramu realizacji RPW. Nauczyciele ściśle współpracujący ze mną poświęcali swój czas po pracy i podsuwali rozwiązania według własnych pomysłów, jako że dobrze znali oczekiwania kolegów.

² [Nowy system doskonalenia nauczycieli. Wspomaganie pracy szkoły](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp dn. 29.03.2018].

³ Tamże.

W związku z wybranym tematem oferty Ośrodka Rozwoju Edukacji „Uczeń – aktywny uczestnik procesu uczenia się” zespół zadaniowy uszczegółowił następująco kierunki działań:

- 1) do marca 2014 roku – nauczyciele znają funkcje oceny szkolnej i zasady oceniania osiągnięć;
- 2) do marca 2014 roku – nauczyciele nabywają wiedzę o warunkach sprzyjających procesowi edukacyjnemu, m.in. o elementach składających się na dobrą lekcję;
- 3) do końca roku szkolnego – nauczyciele wykorzystują wiedzę wynikającą ze znajomości tematyki związanej z budowaniem własnego autorytetu w relacjach z uczniami i rodzicami;
- 4) do końca roku szkolnego – nauczyciele znają sposoby motywowania uczniów do nauki.

Od kogo oczekiwać wsparcia?

Jako że wszelkie zadania wykonywane wraz z zespołem zadaniowym realizowane były po raz pierwszy, niezbędne okazały się konsultacje z innymi SORE oraz pozostałymi członkami zespołu projektowego. Osoby koordynujące realizację całego przedsięwzięcia regularnie organizowały spotkania, na których przekazywały wszelkie aktualności, proponowały nowe rozwiązania w zakresie opracowania niezbędnej dokumentacji SORE, wreszcie stwarzały warunki sprzyjające wymianie doświadczeń. Niejednokrotnie można było omówić codzienne, efektywne praktyki w procesie wspomagania. Owocne okazywały się zwłaszcza rozmowy dotyczące działań podejmowanych w różnych placówkach wokół takich samych tematów ofert ORE. Nawiązywane i podtrzymywane były również kontakty telefoniczne oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Czas na przedsięwzięcia...

Całość rocznego planu wspomagania szkoły została wypracowana podczas moich spotkań z zespołem zadaniowym, na co poświęciliśmy łącznie dziewięć godzin. W czasie zajęć oraz pracy własnej SORE sformułowano kolejne punkty RPW:

- role osób realizujących RPW i ich zaangażowanie czasowe,
- zadania osób realizujących RPW,
- role osób korzystających ze wspomagania i wymagane zaangażowanie czasowe z ich strony,
- zadania osób korzystających ze wspomagania.

W ramach realizacji RPW w Szkole Podstawowej nr 1 w Polkowicach zorganizowałam następujące szkolenia w formie wykładu eksperta zewnętrznego:

- „Funkcja oceny szkolnej. Zasady oceniania osiągnięć. Najczęstsze błędy w ocenianiu”.
- „Dobra lekcja. Jakie elementy składają się na dobrą lekcję?”
- „Jak budować autorytet nauczyciela w relacjach z uczniami i rodzicami?”

- „Motywowanie uczniów do nauki”.

W czasie realizacji działań odbywały się także konsultacje indywidualne w szkole o łącznym czasie 6,5 godziny. Tematyką wiodącą było dalsze uszczegółowienie oczekiwań uczestników projektu wobec eksperta prowadzącego szkolenia, przedstawienie dokumentacji i niezbędnych zapisów do uzupełnienia, wreszcie omówienie zadań do realizacji w związku z planowanymi wykładami. Kontaktowałam się ponadto z pedagogiem szkolnym ws. zrealizowanych w ramach RPW zajęć dla rodziców prowadzonych przez psychologa POPPPiDM w Polkowicach. Chętni uczestnicy projektu konsultowali się ponadto ze sobą w ramach zajęć otwartych prowadzonych przez nauczycieli:

- „Quiz – podsumowanie i sprawdzenie wiadomości z działu czwartego” – lekcja historii w klasie IV a,
- „Let’s play! Pobawmy się angielskim” – lekcja w klasie V a.

W ramach realizacji RPW ustawicznie współpracowałam z dyrekcją placówki łącznie w ciągu 11 godzin. Spotkania poświęcone były przede wszystkim:

- uzyskaniu niezbędnych informacji o placówce, w tym m.in. o strukturze organizacyjnej, bazie lokalowej, liczbie nauczycieli i uczniów, charakterystyce kadry, a także środowiska lokalnego szkoły, mocnych i słabszych stronach placówki, osiągnięciach,
- ustaleniu obszaru wymagającego wsparcia w ramach projektu,
- zaplanowaniu dalszych działań zmierzających do opracowania i realizacji RPW,
- omówieniu wybranych elementów RPW, głównie harmonogramu realizacji,
- przedstawieniu oczekiwań nauczycieli wobec eksperta dotyczących tematyki szkoleń w ramach RPW – zmodyfikowanie wcześniejszych ustaleń, wyeksponowanie zagadnienia „Jak budować autorytet nauczyciela w relacjach z uczniami i rodzicami?”,
- omówieniu przeprowadzonych szkoleń dla uczestników projektu.

Jednym z punktów harmonogramu realizacji RPW było wspieranie nauczycieli przez specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej i ośrodka doradztwa metodycznego – POPPPiDM w Polkowicach – z uwzględnieniem odbiorców, którymi byli nauczyciele, dzieci i młodzież, rodzice. W toku realizacji planu wspomagania przeprowadzone zostały przez psychologa zajęcia dla rodziców uczniów klas V i VI na temat „Jak pomóc własnemu dziecku osiągnąć sukces w nauce?”.

Satysfakcjonujące zakończenie

Po organizacji szkoleń zewnętrznych z ekspertem systematycznie poddawanych ewaluacji, po konsultacjach z dyrekcją, zespołem zadaniowym i indywidualnych nadszedł czas na opracowanie sprawozdania z realizacji RPW. Udało mi się pozyskać m.in. informacje o dodatkowych produktach wypracowanych przez nauczycieli w ramach RPW. Efektami pracy z „ucznem – aktywnym uczestnikiem procesu uczenia się” było:

- zredagowanie dwóch numerów anglojęzycznej gazetki „London Facts” pod kierunkiem nauczyciela anglisty,
- opracowanie przez nauczyciela informatyki „Sprawozdania z obchodów DBI 2014 (Dni Bezpiecznego Internetu) w Szkole Podstawowej nr 1 w Polkowicach”,
- zredagowanie przez uczniów „Poradnika młodego internauty” pod kierunkiem nauczyciela informatyki,
- utworzenie bloga „Komputerowy zakątek”,
- zebranie wierszy autorstwa dzieci w tomiku poezji *Rodzinny kram z rymami* pod kierunkiem nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej,
- opracowanie szkolnego folderu *Szkoła wspierająca uzdolnienia i zainteresowania uczniów*.

Zgodnie z zapisem w harmonogramie odbyły się zajęcia z uczniami z zastosowaniem poznanych metod i technik jako wdrażanie nabytych przez nauczycieli umiejętności:

- w klasie V c pedagog szkolny przeprowadził w drugim semestrze cykl warsztatów w zakresie strategii budujących lepszą motywację do nauki, gdzie wykorzystano elementy szkolenia „Motywowanie uczniów do nauki”,
- w maju 2014 roku nauczycielka języka polskiego przeprowadziła lekcję koleżeńską, sprawdzającą umiejętność czytania ze zrozumieniem, gdzie zastosowała elementy oceniania kształtującego omawianego na szkoleniu „Dobra lekcja. Jakie elementy składają się na dobrą lekcję?”.

Po opracowaniu sprawozdania z realizacji RPW przedstawiłam je w sierpniu 2014 roku dyrekcji oraz gronu pedagogicznemu Szkoły Podstawowej nr 1 w Polkowicach. Z satysfakcją mogłam zaprezentować wnioski i rekomendacje na rok szkolny 2014/2015:

- 1) owocnie układała się współpraca z dyrekcją Szkoły Podstawowej nr 1 im. Jana Wyżkowskiego w Polkowicach, również z pracownikami administracyjnymi,
- 2) bardzo sprawnie i pomyślnie przebiegała współpraca z zespołem zadaniowym,
- 3) w roku szkolnym 2014/2015 powinno się pozyskać zainteresowanie większej liczby uczestników projektu udziałem w konsultacjach indywidualnych i/lub grupowych z SORE; warto także nadal zachęcać nauczycieli do utrwalania nabytych na szkoleniach oraz posiadanych już umiejętności i wiedzy w formie np. krótkich, pomocnych opracowań metodycznych.

Miałam możliwość współpracować z nauczycielami SP nr 1 w Polkowicach również w kolejnym roku szkolnym. Projekt „Nowa jakość systemu doskonalenia nauczycieli w powiecie polkowickim” realizowany był bowiem przez dwa lata. Tym razem proces wspomagania przebiegał bardzo sprawnie, a kontakty z nauczycielami udało się nawiązać i podtrzymywać bez utrudnień.